

ПРЕФІКСИ

Особливості вживання та перекладу термінів з префіксами

1. Латинські префікси, як правило, додаються до латинських коренів, а грецькі – до грецьких:

hypoglossus, a, um **s**ublingualis, e

hemiplegia, ae f **s**emicanalis, e

NB!!! Трапляються винятки (гібридні терміни):

retropharyngeus, a , um

epiduralis, e

Особливості вживання та перекладу термінів з префіксами

2. У клінічній термінології **грецькі терміни вживаються переважно з іменниками, латинські – з прикметниками.**

3. Префікси можуть мати **синоніми та антоніми.**

✓ *Anti- /contra-*

✓ *Dys- /mal-*

✓ *Hyper- / supra- / epi-*

✓ *Hypo- / sub- / infra-*

✓ *Intra- / endo-*

1.1. Префікси, що позначають місце

Префікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
ab-	від, подалі від	abductio, onis f abnormalis, e	абдукція аномальний
ad-, ac-, at-, as- ap-, an-, ar-, af-	до, (рух) назустріч, поблизу	acceleratio, onis f	акцелерація, прискорення
an(a)-	вгору, знову, назад	anaphylacticus, a, um analysis, is f	анафілактичний аналіз
ante-	раніше	anteversio, onis f	відворот
ap/o, aph-	на, від, окремо	apoplexia, ae f apophysis, is f	апоплексія апофіз
cata-	вниз, повністю, згідно	cataplasia, ae f catabolismus, i m	катаплазія катаболізм
circum-	навколо, близько	circumocularis, e circumoralis, e	циркумокулярний циркуоральний
co-, con-, com-	спільно з, разом, спільно	combustio, onis f conjugatio, onis f	запалення сполучення
contr(a)-	проти, протилежний	contralateralis, e contraindicatio, onis f	контралатеральний протипоказання

1.1. Префікси, що позначають місце

de-	від, геть; зменшення, видалення	deformans, ntis depilatorius, a, um	деформуючий депіляторний
dia-	через, крізь, між, окремо	dialysis, is f diathermia, ae f	діаліз діатермія
dis-, dif-	скасування, вільний, без, геть, від	dissectio, onis f disorientatio, onis f	диссекція дизорієнтація
ec-	зовні, від	eclampsia, ae f ectopicus, a, um	еклампсія ектопічний
ecto-	зовні, зовнішній	ectoderma, atis n ectocervix, icis f	ектодерма ектоцервікс
en-, em-	вкритий, по, між; всередині, внутрішнє розташування	encephalon, i n enophthalmus, i m	мозок енофтальм
end/o	всередині; внутрішня частина органу	endocardium, i n endoscopia, ae f	ендокард ендоскопія
epi-	на, зовні, на додачу	epigastricus, a, um epicranialis, e	епігастральний епікраніальний
eso-	всередині	esogastritis, itidis f	езогастрит
ex-, ef-, e-	назовні, від, з	extractio, onis f exophthalmus, i m efferens, entis	екстракція ексофтальм приносний
exo-	з, назовні	exocervix, icis f	екзоцервікс

1.1. Префікси, що позначають місце

extra-	зовні	extracardialis, e extracellularis, e	екстракардіальний екстрацелюлярний
hyp/o	під, нижче	hypoplasia, ae f hypogastrium, i n	гіпоплазія гіпогастрій
hyper-	над, вище	hyperextensio, onis f	гіперекстензія
in-, im-, ir-, il-	в, в напрямку, всередині	incisio, onis f inversio, onis f	розріз інфверсія
infra-	під	infraorbitalis, e infraclavicularis, e	інтраорбітальний інфраклавікулярний
inter-	між	intercostalis, e interosseus, a, um	міжреберний міжкістковий
intra-	в, всередині	intraoralis, e intracranialis, e	інтраоральний внутрішньочерепний
juxta-	біля, поблизу	juxtapositio, onis f juxtaosseus, a, um	юктапозиція прикістковий
mes/o	середній	mesencephalon, i n mesocolon, i n	середній мозок ободова кишка
met(a)-, meth-	після, за	metamorphosis, is f metastasis, is f	метаморфоза метастаза

1.1. Префікси, що позначають місце

par(a)-	при, біля, навколо	parodontosis, is f paracystitis, itidis f	пародонтоз парацистит
per-	через	perforatio, onis f percutaneus, a, um	перфорація черезшкірний
peri-	тканина, що оточує орган, біля нього	periodontitis, itidis f pericardium, i n	періодонтит перикард
post-	після	postnasalis, e posthepaticus, a, um	постназальний постгепатичний
prae-	перед	praemolaris, e	премолар
pro-	вперед, перед	prognathia, ae f	прогнатія
retro-	позаду, назад	retroperitoneus, a, um retropharyngeus, a, um	заочеревинний ретрофарингеальний
sub-	під, нижче	sublingualis, e subcostalis, e	сублінгвальний підреберний
supra-	над, вище	supraringivalis, e suprarenalis, e	над'ясневий наднирковий
syn-, sym-, syl-	разом, з, однаковий	syndromum, i n syndactylia, ae f	синдром синдактилія
trans-	через, скрізь	transfusio, onis f transmissio, onis f	трансфузія трансмісія

1.2. Префікси, що позначають функцію

Префікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
a-, an-	без, відсутність функції	amnesia, ae f anaemia, ae f	амнезія анемія
ant/i	проти	antisepticus, a, um	антисептичний
de-, des-	нестача, зменшення, усунення, заперечення	desinfectio, onis f decapitatio, onis f	дезінфекція декапітація
dys-	важкий, болісний, аномальний, складний; функціональні порушення	dysfunctio, onis f dysgeusia, ae f	дисфункція дисгевзія
hyper-	збільшення, більше ніж норма, надмірний	hypertensio, onis f hypertrophia, ae f	гіпертонія гіпертрофія

1.2. Префікси, що позначають функцію

Префікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
hyp/o	неповний, зменшений, менше за норму	hypoglycaemia, ae f hypothermia, ae f	гіперглікемія гіпотермія
in-, im-, ir-, il-	без, відсутність	inoperabilis, e immobilitas, atis f	неоперабельний нерухомість
par(a)-	захист від, аномальний, варіативність, подібність	paraesthesia, ae f paratyphus, i m	парестезія паратиф
sub-	нижче, зменшений	subacutus, a, um	підгострий
super-	більше, збільшений, вищий	supersecretio, onis f superficialis, e	суперсекреція поверхневий
ultra-	над, більше	ultrafiltratio, onis f	ультрафільтрація

1.3. Префікси, що позначають час

Префікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
an(a)-	назад, знову	anabiosis, is f	анабіоз
ante-	перед, раніше	antenatalis, e	антенатальний
peri-	біля, близько	perinatalis, e	перинатальний
post-	після	postnatalis, e	постнатальний
prae-	перед, раніше	praecancerosus, a, um	передраковий
pro-	перед	prophylaxis, is f	профілактика
re-	знову, повторення	reinfectio, onis f	реінфекція

1.4. Префікси, що позначають шари органів

Префікс	Корінь	Суфікс	Значення суфікса	Значення терміна	приклад
end/o	орган	-itis, itidis f	запалення	внутрішній шар органу	endocardium endometrium
peri-				зовнішній шар органу	pericardium perimetrium
para-				тканина біля органу	paranephritis parametrium
mes/o		-ium, i n	хвороба	брижі	mesoarteritis mesometrium
pan-				усі шари органу	pancarditis panmetritis

1.5. Префікси з протилежним значенням

Префікс	Приклад	Префікс	Приклад
-	traumaticus	а- без	atraumaticus
-	uria	ан- без	anuria
ab- від	abductio	ad- до	adductio
-	emeticus	anti- проти	antiemeticus
dys- важкий, складний, поганий	dyspnoea dysplasia	eu- нормальний, хороший	eupnoea euplasia
end/o всередині, в	endocrinus	ex/o з, назовні	exocrinus
	endoparasitus	ecto- з, назовні	ectoparasitus
eso- всередину	esotropia	exo- з, назовні	exotropia

1.5. Префікси з протилежним значенням

Префікс	Приклад	Префікс	Приклад
hyper- більше	hyperglycaemia	hypo/o менше	hypoglycaemia
supra- над	supraclavicularis	infra- під	infraclavicularis
epi- на	epiduralis	sub- під	subduralis
inter- між	intercostalis	intra- всередині	intramuscularis
prae- перед	preanaestheticus	post- після	postanaestheticus
sub- під, менше	subacutus	super- над, більше	superacutus
		supra- над, більше	suprascapularis

1.6. Латинсько-грецькі дублети

Латинський префікс	Грецький префікс	Значення	Приклади	
intra-	end/o	всередині	intrauterinus, a, um	endocardium, i n
extra-	ecto-, exo-	зовні	extracardialis, e	ectoderma, atis n
ante-, pro-, prae-	pro-	перед	anteversio, onis f praesenilis, e	prognosis, is f prognathia, ae f
post-	met(a)-, meth-	після	postfebrilis, e	metencephalon, i n
infra-, sub-	hyp/o	під, менше	infrascapularis, e sublingualis, e subacutus, a, um	hypogastrium, i n

1.6. Латинсько-грецькі дублети

Латинський префікс	Грецький префікс	Значення	Приклади	
infra-, sub-	hyp/o	під, менше	infrascapularis, e	hypogastrium, i n
			sublingualis, e	
			subacutus, a, um	
supra-super-	epi-, hyper-	над, більше	supraclavicularis, e	epicranialis, e
			supersecretio, onis f	hypertonia, ae f
inter-	mes/o	між	interosseus, a, um	mesogastrium, i n
contra-	anti-	навпроти, протилежний	contralateralis, e	antitoxinum, i n
in-, im-, il-, ir-	a-, an-	без, відсутність	inoperabilis, e	atonia, ae f
semi-	hemi-	половина	semicanalis, e	hemiplegia, ae f
con-	syn-	разом	conjugatio, onis f	symbiosis, is f

СУФІКСИ У МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

2.1. «Іменникові суфікси»

Суфікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
-ātio, ōnis f	який стосується дії або результату дії	operatio, onis f	операція
-ēma, ātis n	патологічний стан	enanthema, atis n erythema, atis n	енантема еритема
-i-a, ae f	дія, процес, патологічний стан	pneumonia, ae f phobia, ae f	пневмонія фобія
-iās-is, is f	незапальна хвороба	helminthiasis, is f nephrolithiasis, is f	гельмінтиаз нефролітиаз
-i-um, ii n	структура, тканина	pericardium, ii n	перикард
-ism-us, i m	хвороба природи, система, характеристика	gigantismus, i m mycetismus, i m	гігантизм міцетизм

2.1. «Іменникові суфікси»

Суфікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
-ītis, -itīdis f	запалення органу або тканини	appendicitis, itidis f arthritis, itidis f	апендицит артрит
-ōl-a, ae f; -ōl-us, i m	малий	foveola, ae f malleolus, i m	ямка щиколотка
-ōma, ātis n	пухлина	haematoma, atis n chondroma, atis n	гематома хондрома
-ōs-is, is f	Хронічна хвороба незапальної природи	arthrosis, is f neurosis, is f	ортроз невроз
-ūl-a, ae f	інструмент; маленький	glandula, ae f	залоза
-ūr-a, ae f	стан, дія, процес	ruptura, ae f	розрив

2.2. «Прикметникові» суфікси 1-2 відмін

Суфікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
-āce-us, a, um	схожий, який належить до	membranaceus, a, um	мембранний
-ās-us, a, um	який стосується	cardiacus, a, um	серцевий
-ān-us, a, um	який стосується	medianus, a, um	серединний
-āri-us, a, um	який стосується	urinarius, a, um	сечовий
-āt-us, a, um	схожий, подібний	destillatus, a, um	дестильований
-e-us, a, um	який стосується	pharyngeus, a, um peritoneus, a, um	фарингальний перитонеальний
-īc-us, a, um	який належить, подібний	traumaticus, a, um chronicus, a, um	травматичний хронічний

2.2. «Прикметникові» суфікси 1-2 відмін

Суфікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
-īd-us, a, um	пов'язаний з, який належить до	fluidus, a, um acidus, a, um	рідкий кислий
-īn-us, a, um	який належить до, за природою	uterinus, a, um	сечовий
-īv-us, a, um	який спричиняє	incisivus, a, um	ріжучий
-oide-us, a, um	схожий	rheumatoideus, a, um thyreoideus, a, um	ревматоїдний щитовидний
-ōri-us, a, um	який стосується	respiratorius, a, um	респіраторний
-ōs-us, a, um	повнота, подібність	squamosus, a, um venosus, a, um	лускатий венозний

2.2.2. «Прикметникові» суфікси

З відміни

Суфікс	Значення	Приклад	
		Латина	Українська
-(a)bīl-is, e	пасивна можливість	operabilis, e	операбельний
-āris, e	який належить, стосується	auricularis, e capillaris, e	вушний капілярний
-(ic)āl-is, e	який належить	bronchialis, e thoracalis, e	бронхіальний торакальний
-īl-is, e	який належить, який підходить, спроможний	febrilis, e	фебрильний